

Projekt

z dnia 25 lipca 2017 r.
Zatwierdzony przez

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ MIKOŁOWA

z dnia 2017 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Mikołów na lata
2017 - 2019**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.), art. 176 pkt. 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 697, z późn. zm.)

**Rada Miejska Mikołowa
uchwała:**

- § 1. Przyjąć Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Mikołów na lata 2017 – 2019 w brzmieniu jak w załączniku do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Mikołowa.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

BURMISTRZ MIKOŁOWA

Stanisław Piechula

ZASTĘPCA BURMISTRZA
Miejskiego Urzędu Pomocy Społecznej

mgr Aleksandra Stalowska

RADCA PRAWNY
Joanna Pińczyk

KK 3205

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miejskiej Mikołowa

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY MIKOŁÓW
NA LATA 2017-2019**

SPIS TREŚCI

1. Wstęp
2. Diagnoza środowiska i problemu
3. Adresaci Programu
4. Cele Programu
5. Realizatorzy Programu
6. Źródła finansowania Programu
7. Monitorowanie i ewaluacja

Wstęp

Rodzina to najważniejsza, podstawowa grupa społeczna. W rodzinie kształtuje się osobowość dziecka, przekazywany jest system wartości, ukierunkowuje się całe życie. Powinna zapewnić dziecku opiekę i warunki jak najkorzystniejszego rozwoju. We wszystkich społeczeństwach rodzina stanowi najmniejszą, po jednostce, komórkę społeczną. Rodzina duża i mała spełnia w społeczeństwie różne funkcje. Budowanie prawidłowych relacji i więzi rodzinnych ma wpływ na ochronę dzieci i młodzieży przed podejmowaniem zachowań niewłaściwych. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zaspokaja wszystkie potrzeby dziecka w sferze materialno – bytowej, psychicznej. Uczy reguł zachowania, uznanych prawideł zachowania w danym społeczeństwie za właściwe, jest źródłem poczucia własnej wartości. Rozwija poczucie własnego „ja”. Współczesna rodzina boryka się z różnorodnymi problemami, którym nie zawsze jest w stanie sprostać. Wynika to z wielu przesłanek: wewnętrznych tj. konflikty, bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, przemoc, rozwody oraz zewnętrznych tj. przemiany świadomościowe, kulturowe, rozwój społeczno – gospodarczy. Wśród wielu rodzin procesy dysfunkcyjne nakładają się pokoleniowo. Dzieci dorastające w rodzinie dysfunkcyjnej przejmują nieprawidłowe wzorce funkcjonowania rodziny, Rodzina dysfunkcyjna nie potrafi zapewnić członkom rodziny prawidłowych warunków życia, nie radzi sobie z konfliktami, kryzysem małżeńskim, źle wypełnia zadania opiekuńczo – wychowawcze. Problemy, które występują w rodzinie są bardzo złożone i wymagają zastosowania rozwiązań interdyscyplinarnych. Spójny i funkcjonalny system wspomagania rodziny w wypełnianiu jej funkcji i utrwaleniu pozytywnych wzorców przełoży się na funkcjonowanie społeczności lokalnej. System powyższy winien wspierać rodzinę, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie zamiast zastępować rodzinę w wypełnianiu jej zadań. Udzielenie pomocy rodzinie nie powinno ograniczać się tylko i wyłącznie do sytuacji kryzysowych, interwencyjnych ale także winno polegać na działaniach profilaktycznych i prewencyjnych, czy ratowniczych i wspomagających. Działania takie mogą dać możliwość zapewnienia dzieciom prawa do stabilizacji w środowisku rodzinnym. Rodziny dysfunkcyjne borykają się z zaburzonymi relacjami, które powodują złą komunikację, brak możliwości zdrowego i prawidłowego funkcjonowania.

W myśl zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego. Obowiązek ten realizowany będzie w oparciu o niniejszy Program. Współpraca wszystkich instytucji i służb zajmujących się problemem w rodzinie na poziomie gminy może przynieść pomoc rodzinom przeżywającym trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci. Niezmiernie ważne jest eliminowanie sytuacji, gdzie dziecko musi opuścić rodzinę biologiczną. Jednakże zadania Programu winny także koncentrować się na całej rodzinie także w sytuacji umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną. Praca z rodziną powinna być w szczególności ukierunkowana na wspieranie więzi uczuciowych w rodzinie, integracji jej z środowiskiem, neutralizowaniu czynników negatywnych i pomocy w odbudowywaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej, eliminowanie zagrożeń, tworzenie spójnego systemu wsparcia. Działania realizowane w ramach Programu mają zmierzać do przywrócenia rodzinom zdolności do wypełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Program wspierać będzie stworzenie rozwiązań profilaktycznych, osłonowych wzmacniających rodzinę. Działania profilaktyczne winny być skierowane przede wszystkim do rodzin wychowujących dzieci, a jednocześnie niewydolnych wychowawczo. Przewidywanym efektem Programu będzie pozostawienie dziecka w środowisku rodzinnym.

Przyjęte zadania w ramach Programu są spójne z ustawą o pomocy społecznej, ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W lokalnym systemie wsparcia wzięto pod uwagę uczestnictwo różnych podmiotów, instytucji, organizacji pozarządowych oraz kościelnych.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019 jest opracowany w oparciu o art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która wskazuje na podejmowanie działań wspierających wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Diagnoza środowiska i problemu

Gmina Mikołów jest gminą miejską. Na koniec 2016 roku gminę Mikołów zamieszkiwało 39.923 mieszkańców, w tym 20.703 kobiet i 19.220 mężczyzn. Osoby i rodziny, którym w 2016 roku udzielono pomocy i wsparcia to 1234. Pacą socjalną objęto 446 rodzin. Świadczenia z pomocy społecznej są przyznawane ze względu na trudne sytuacje rodzin i osób, których nie są w stanie przezwyciężyć przy wykorzystaniu własnych środków i możliwości. Wśród osób korzystających w 2016 roku ze wsparcia dominującą dysfunkcją była długotrwała lub ciężka choroba, a w dalszej kolejności bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Tabela 1.

Typy rodzin z dziećmi	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
	ogółem	
Rodziny z dziećmi ogółem	244	1020
O liczbie dzieci 1	91	260
2	83	332
3	33	166
4	24	152
5	8	57
6	2	18
7 i więcej	3	35
Rodziny niepełnej ogółem	92	313

Opracowanie własne

Bezrobocie, nałogi, złe warunki socjalno – bytowe generują powstawanie wykluczenia społecznego, patologii, problemów w zakresie opieki nad dziećmi. Brak prawidłowej wydolności rodzin w dużej mierze jest następstwem deficytów, które ograniczają ich możliwości prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Występujące deficyty:

- nieposiadanie dostatecznych środków własnych do zaspokajania potrzeb życiowych rodziny,
- uzależnienia,
- niski poziomu świadomości o obowiązkach rodziny wobec jej członków, w tym przede wszystkim dzieci,
- zaniedbania w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- brak odpowiedniego przygotowania do życia w rodzinie,
- samotne rodzicielstwo,
- niska aktywność społeczna rodziny.

Deficyty w wypełnianiu funkcji edukacyjnej i socjalizacyjnej, szczególnie dotyczą najmłodszych i najstarszych członków społeczności lokalnej. Czynniki mające bezpośredni wpływ na zaburzenia funkcjonowania rodzin to:

- zaniedbania opiekuńczo – wychowawcze,
- uzależnienia,
- patologie życia społecznego,

długotrwałe bezrobocie

W roku 2012 wprowadzono regulacje w zakresie wspierania rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, działania pomocowe w myśl ustawy o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej. Działania te obejmują: analizę sytuacji rodzin, diagnozę powstania źródeł kryzysu, rozwój umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, rozwój świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny.

W skrajnych przypadkach, gdy rodzice w nienależyty sposób wywiązują się z opieki nad nieletnimi, gdy zagrożone staje się zdrowie i życie małoletnich podejmuje się działania interwencyjne w celu zabezpieczenia dzieci. Wówczas rodzice otrzymują wsparcie w celu wyeliminowania przyczyn trudnej sytuacji życiowej, by mogli czynić starania o powrót dziecka do rodzinnego domu. Rodzice mogą podjąć współpracę z asystentem rodziny bądź pracownikiem socjalnym. W sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną, rodzicom oferowana jest praca socjalna, specjalistyczne poradnictwo w tym prawne, psychologiczne i pedagogiczne, terapia rodzinna i indywidualna, mediacje oraz pomoc ze strony asystenta rodziny. Rodziny informowane są ponadto o działających organizacjach i stowarzyszeniach pozarządowych świadczących pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Działania asystenta rodziny polegają na towarzyszeniu rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej. W pracy asystent wykorzystuje mocne strony członków rodziny, zasoby rodziny, zasoby instytucjonalne. Obowiązujący w Ośrodku model pracy z rodziną objętą asystą rodzinną zakłada ścisłą współpracę pracownika socjalnego i asystenta rodziny na każdym etapie pracy. Współpraca pomiędzy pracownikami oparta jest na partnerstwie w rozwoju kompetencji, współpracę merytoryczną, rozwój osobisty i rozwój samoświadomości. Praca asystenta rodziny dotyka takich obszarów wsparcia jak: opiekuńcze, mediacyjne, motywujące, wychowawcze, diagnostyczne, aktywizujące. Zwieńczeniem pracy asystenta rodziny winno być osiągnięcie efektu podstawowej stabilizacji życiowej, co pozwoli rodzinie na dalsze samodzielne wychowywanie małoletnich lub powrót ich do rodziny biologicznej. W myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki na opiekę i wychowanie dziecka.

Istotnym elementem procesu wsparcia rodziny jest możliwość skorzystania z wsparcia placówki wsparcia dziennego. Rolą placówek jest zapewnienie dzieciom pomocy w nauce, wspomaganie rozwoju psychospołecznego, zainteresowań. Na terenie gminy Mikołów działa placówka wsparcia dziennego Świetlica Opiekuńczo – Specjalistyczna z filią na terenie sołectwa Śmiłowice. W placówce realizuje się programy psychokorekcyjne zmierzające do zmiany postaw i zachowań dzieci, zwłaszcza zachowań aspołecznych, postaw roszczeniowych, bierności czy bezradności. Ważne jest realizowanie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dzieci i młodzieży, poprzez uczestnictwo w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i terapeutycznych

Poniżej prezentuje się diagnozę mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w obszarze wspierania rodziny.

Tabela 2. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">·Wzrastająca świadomość w zakresie możliwości uzyskania wsparcia,·Wykształcona kadra,·Zespół Interdyscyplinarny,·Współpraca instytucji działających na rzecz rodziny,	<ul style="list-style-type: none">·Dziedziczenie problemów,·Niskie zaangażowanie w życie lokalnego społeczeństwa,·Mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny,·Brak nawyków korzystania z rodzinnego

<ul style="list-style-type: none"> ·Wykorzystanie różnych form pracy z rodziną, ·Zatrudnienie asystentów rodziny pozwalające na zwiększenie kompetencji społecznych i rodzicielskich, ·Ogólnie dostępna oferta pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ·Zabezpieczenie niezbędnych środków w budżecie na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny ·Działalność organizacji pozarządowych w obszarze wspierania zadań rodzin i pomocy dziecku ·Podejmowanie działań zapobiegających interwencyjnemu zabezpieczeniu dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> poradnictwa specjalistycznego, ·Niewystarczająca ilość specjalistów, ·Brak chęci podjęcia działań mających na celu wyjście z trudnej sytuacji, ·Niewystarczająca ilość działań profilaktycznych, ·Zmniejszenie się zaangażowania rodziców w proces wychowywania dzieci, ·Zbyt mała aktywność w zakresie tworzenia i organizacji grup wsparcia, grup samopomocowych, ·Bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinach, ·Negatywny i stereotypowy obraz placówek zajmujących się wspieraniem rodziny
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ·Edukacja rodziców, ·Wzmocnienie współpracy instytucji wspierających rodzinę, ·Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych, ·Wykorzystanie lokalnych zasobów, ·Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników, ·Edukacja rodziców, ·Realizacja programów profilaktycznych promujących zdrowy styl życia, ·Tworzenie nowych metod pracy z rodziną 	<ul style="list-style-type: none"> ·Niezrealizowanie zadań, ·Rozpad więzi rodzinnych w związku z migracją zarobkową, ·Wzrost kosztów życia rodziny, ·Niechęć do współpracy rodziny przy rozwiązaniu jej problemów, ·Nieefektywne, powierzchowne wsparcie, ·Niewystarczający dostęp do specjalistów ·Rosnąca liczba uzależnień, ·Długotrwałe i rosnące bezrobocie, ·Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej, „dziedziczenie biedy”, ·Brak możliwości zaspokojenia uzasadnionych potrzeb mieszkaniowych rodzin ·Wieloproplemowość rodzin

Opracowanie własne

Adresaci Programu

Adresatami Programu są rodziny zamieszkałe na terenie gminy Mikołów, w szczególności: - przeżywające trudności opiekuńczo – wychowawcze, w tym rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Rodzice, którzy nie w pełni radzą sobie z wychowaniem dzieci nie realizują w sposób poprawny swoich funkcji rodzicielskich. Problem niewydolności wychowawczej dotyczy rodzin pełnych jak i niepełnych; - rodzin dotkniętych bezrobociem, ubóstwem, borykających się z problemem braku dostatecznych środków finansowych na zaspokojenie potrzeb rodziny; - rodziny dotknięte przemocą, gdzie przemoc dotyczy zarówno kobiet, mężczyzn jak i dzieci; - dzieci i młodzież zagrożone niedostosowaniem społecznym, u których zaburzenia utrudniają lub uniemożliwiają normalne współżycie z innymi ludźmi. Ponadto, adresatami Programu są przedstawiciele instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

Cele Programu

Cel główny programu:

Tworzenie i wspieranie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania poprzez rozwój aktywności własnej i zapobieganie marginalizacji życia rodziny.

Cele szczegółowe:

1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych celem przywrócenia zdolności wykonywania tych funkcji.

Zadania:

- Opracowanie i realizacja programów profilaktycznych dla dzieci
- Prowadzenie specjalistycznych konsultacji dla rodzin z dysfunkcjami opiekuńczo – wychowawczymi
- Objęcie dzieci wymagających wsparcia terapią psychologiczną, pedagogiczną
- Objęcie rodzin psychoterapią
- Organizowanie grup samopomocowych
- Przydzielenie rodzinom tego wymagających asystenta rodziny
- Tworzenie rodzin wspierających
- Organizowanie spotkań, warsztatów poszerzających wiedzę rodziców dotyczącą opieki i wychowania dziecka

2. Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin.

Zadania:

- Koordynacja działań i bieżąca współpraca podmiotów podejmujących różnorodne działania na rzecz dzieci i młodzieży
- Podnoszenie poziomu kompetencji zawodowych pracowników podmiotów realizujących Program
- Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rzecz rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie wraz z prowadzeniem w tym zakresie profilaktyki
- Prowadzenie warsztatów i grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
- Promowanie wartości rodziny
- Współpraca w organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie
- Promowanie zdrowego stylu życia

3. Przeciwdziałanie degradacji społecznej dzieci i rodzin.

Zadania:

- Analiza sytuacji dzieci i rodzin korzystających z wsparcia MOPS
- Organizowanie miejsc opieki i wychowywania dzieci i młodzieży
- Działania aktywizujące rodziny społecznie i zawodowo
- Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dzieci i rodzin
- Organizowanie czasu wolnego w formie zajęć rekreacyjno – sportowych i kulturalnych oraz wypoczynku dla dzieci i młodzieży
- Promowanie wśród rodziców aktywnych form spędzania czasu wolnego

4. Zapewnienie infrastruktury i dostępności usług w zakresie opieki i poradnictwa specjalistycznego.

Zadania:

- Specjalistyczne poradnictwo prawne w formie konsultacji, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego

- Specjalistyczne poradnictwo psychologiczne w formie konsultacji

- Realizacja usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych

- Prowadzenie terapii i mediacji rodzinnych

Wskaźniki realizacji Programu to:

- liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych objętych wsparciem asystenta rodziny

- liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych objętych pracą socjalną

- liczba programów profilaktycznych dla dzieci

- liczba rodzin uczestniczących w konsultacjach

- liczba dzieci uczęszczających na terapię

- liczba osób objętych psychoterapią

- liczba spotkań grup samopomocowych

- liczba rodzin wspierających

Realizatorzy Programu

Realizacja zadań i działań w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019 w Gminie Mikołów powinna być przekazana podmiotom, które w ramach swych kompetencji wspierają rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Program ma charakter otwarty i może być aktualizowany w marę pojawiających się potrzeb. Koordynowanie i organizowanie działań w ramach programu oraz inicjowanie nowych rozwiązań należy do miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mikołowie.

Źródła finansowania Programu

Środki finansowe na realizację Programu mogą pochodzić z:

- budżetu Gminy

- budżetu państwa

- środków zewnętrznych pozyskanych przez Gminę Mikołów

- środków pozyskiwanych przez organizacje pozarządowe

Monitorowanie i ewaluacja

Zadania i działania podejmowane w ramach Programu są koordynowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie. Monitorowanie będzie odbywać się również poprzez przedkładanie sprawozdań przez Burmistrza Mikołowa każdego roku do 31 marca Radzie Miejskiej z realizacji Programu. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, osiągnięcie zakładanych rezultatów. Na potrzeby ewaluacji przyjęto wskaźniki zaplanowane w Programie. Na zakończenie Programu przeprowadzona zostanie analiza raportów i ich podsumowanie, co pozwoli na stworzenie ewaluacji końcowej Programu.

Celem ewaluacji programu jest doskonalenie podejmowanych działań w ramach programu, wzrost jakości programu, informowanie o efektach wdrażania programu. Ewaluacja będzie powadzona według kryterium adekwatności, trwałości i użyteczności.

Monitoring i ewaluacja programu winny wskazać odpowiedniość realizowanych przedsięwzięć w stosunku do potrzeb lokalnych. Na potrzeby ewaluacji i monitoringu przyjęte zostaną wskaźniki zaplanowane w programie.